

Szkoły strukturalizmu cz. 3.: glossematyka

Anna Kozłowska

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

LOUIS HJELMSLEV

Powstanie KOPENHASKIEGO KOŁA
LINGWISTYCZNEGO w 1931.

*Travaux du Cercle Linguistique de
Copenhague*

Acta Linguistica

- Teoretyczne zainteresowania Hjelmsleva – prace nad logiką matematyczną i teorią nauk.
- Teoria lingwistyczna jako uniwersalna teoria dedukcyjna i aprioryczna, użyteczna do opisu dowolnego tekstu w dowolnym języku; próba stworzenia gramatyki uniwersalnej.

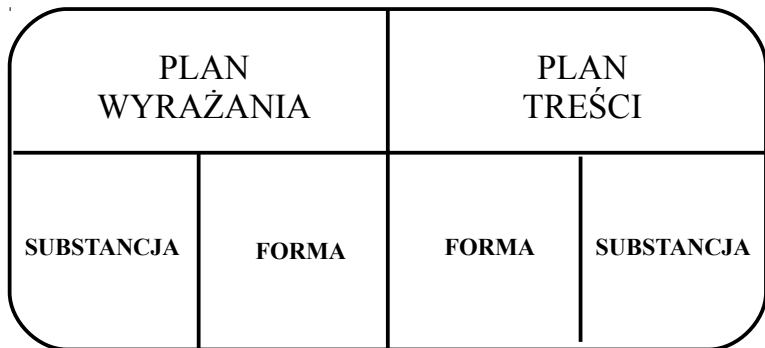
- Teoretyczne zainteresowania Hjelmsleva – prace nad logiką matematyczną i teorią nauk.
- Teoria lingwistyczna jako uniwersalna teoria dedukcyjna i aprioryczna, użyteczna do opisu dowolnego tekstu w dowolnym języku; próba stworzenia gramatyki uniwersalnej.

- Teoretyczne zainteresowania Hjelmsleva – prace nad logiką matematyczną i teorią nauk.
- Teoria lingwistyczna jako uniwersalna teoria dedukcyjna i aprioryczna, użyteczna do opisu dowolnego tekstu w dowolnym języku; próba stworzenia gramatyki uniwersalnej.

- 1 Trzy funkcje: kierunek, kontakt, subiektywność.
- 2 Sześć wartości każdej funkcji, np. zbliżanie, oddalanie, spoczynek, itp.
- 3 Razem teoretycznie możliwe jest $6^3 = 216$ potencjalnych kombinacji.

Opis konkretnego języka – wskazanie, które możliwości są w nim realizowane; doświadczenie jako czynnik konkretyzujący.

Teoria planu wyrażania i planu treści

SUBSTANCJA – w planie wyrażania: wszelkie możliwe do wyartykułowania dźwięki, w planie treści: wszelkie możliwe do pomyślenia pojęcia.

PRZYKŁAD: mlaskanie, pojęcie liczności, pojęcie czasu.

FORMA – sposób uporządkowania substancji w języku.

PRZYKŁAD: mlaski w językach bantu (np. w zuluskim), liczba gramatyczna w języku angielskim, system czasów gramatycznych w łacinie.

Jeśli różnica w planie wyrażania odpowiada różnicy w planie treści, to jest ona dla danego języka istotna; jeśli różnica w planie treści odpowiada różnicy w planie wyrażania, to jest ona dla danego języka istotna.

- Warianty tej samej jednostki – różnice w jednym planie nie komutujące z różnicami w drugim.
- Język jako system inwariantów.

Jeśli różnica w planie wyrażania odpowiada różnicy w planie treści, to jest ona dla danego języka istotna; jeśli różnica w planie treści odpowiada różnicy w planie wyrażania, to jest ona dla danego języka istotna.

- Warianty tej samej jednostki – różnice w jednym planie nie komutujące z różnicami w drugim.
- Język jako system inwariantów.

Jeśli różnica w planie wyrażania odpowiada różnicy w planie treści, to jest ona dla danego języka istotna; jeśli różnica w planie treści odpowiada różnicy w planie wyrażania, to jest ona dla danego języka istotna.

- Warianty tej samej jednostki – różnice w jednym planie nie komutujące z różnicami w drugim.
- Język jako system inwariantów.

ZNAK – jednostka bilateralna, o dwóch obliczach.

FIGURA – jednostka unilateralna, o jednym obliczu. Z ograniczonej liczby figur powstaje „legion znaków”.

- FIGURY PLANU WYRAŻANIA
- FIGURY PLANU TREŚCI

PRZYKŁAD ‘chłopiec’ = ‘młody’ + ‘męski’ + ‘ludzki’

chłopiec : *mężczyzna*

chłopiec : *dziewczynka*

chłopiec : *cielę*

Funkcje glossematyczne i logiczna koncepcja funkcji językowych

1. INTERDEPENDENCJA – zależność dwustronna.

PRZYKŁAD: samogłoski \leftrightarrow spółgłoski, rzeczowniki \leftrightarrow czasowniki.

2. DETERMINACJA – zależność jednostronna.

PRZYKŁAD: mianownik \leftarrow celownik.

3. KONSTELACJA – zależność swobodna.

PRZYKŁAD: osoba – rodzaj.

GLOSSEMATYKA

odnosi się do formy:

- KENEMATYKA – do formy planu wyrażania;
- PLEREMATYKA – do formy planu treści.

SEMANTYKA

odnosi się do substancji planu treści.

FONETYKA

odnosi się do substancji planu wyrażania.

FERDINAND DE SAUSSURE

1. Język jako forma określonej substancji.
2. Funkcja jako element celowościowy i semantyczny.
3. Język jako byt społeczny.

LOUIS HJELMSLEV

1. Język jako forma oderwana od substancji, schemat.
2. Funkcja jako element logiczny i matematyczny.
3. –

„wieża z kości słoniowej” (André Martinet)

Dziękuję za uwagę :)

Temat następnego wykładu:
GRAMATYKA GENERATYWNO-TRANSFORMACYJNA.
Zapraszam!